

REDACTIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

ABONAMENTUL
Pentru Austro-Ungaria:
pe 1 an fl. 10; pe 1/2
an fl. 5; pe 1/4 de an
fl. 2.50; pe 1 lună fl. 1.

N-rii de Dumineci pe
an fl. 1.50.

Pentru România și străinătate:
pe an 40 franci.

Manuscripte nu se inapoiază.

ADMINISTRAȚIA
ARAD, STR. AULICH (ADAM)

INSERȚIUNILE:

ae 1 și garmond: prima-dată
7 cr.; a doua oară 6 cr.
a treia oară 4 cr. și timbru
de 30 cr. de fiecare publi-
cațiune.

Atât abonamentele cât și
inserțiunile sunt a se plăti
înainte.

Scrisori nefrancate nu se
primesc.

TRIBUNA POPORULUI

Schimbare în Austria.

Știrea despre demisionarea cabinetului Badeni pare că a venit peste Unguri ca un trăsnet: ei au rămas desolați, ear' foile lor ori și câtă rafinerie vor să desvolte în comentarea crizei, într'un punct se întâlnesc toate, și anume recunosc că pentru Unguri această schimbare nu poate s'aducă nici un bine.

„Magyar Hirlap“ în numărul dela 3 Aprilie n. scrie:

„Pe cine să regretăm și pe cine să felicităm? Pe austriacul căzut ori pe unгурul victorios?... Căderea (adeacă criza) pe cei dintăiu i-a înarmat, pe cești din urmă victoria îi destramă...”

Pentru-că, spun foile ungurești toate, un lucru este sigur: viitorul minister austriac numai prin concursul Cehilor și al antisemiților se va putea susține. Cu elementele liberale nu mai e posibilă nici o combinație și fie-că prim-ministru va rămâne tot contele Badeni, fie-că vine prințul Alfred Lichtenstein, Ungurii vor avea în fața lor un cabinet de care au motive să se teamă îndeosebi acum, la reînnoirea pactului dualist.

„Egyetértés“ spune, că e chiar un fel de trădare la mijloc. După socoteala kossuthiștilor nu era nici o cauză destul de puternică pentru-că Badeni să se retragă, așa ca din senin... D'aceea, spune numitul ziar, știrea despre retragerea lui a căzut între Unguri „ca cea mai grozavă bombă“... S'ar fi retras anume pentru-că la reînnoirea pactului dualist Ungurii să se afe în fața celor mai mari vrășmași ai lor, în fața „clericilor antisemiți“ și a „tinerilor cehi“.

Îndeosebi pe aceștia din urmă nu-i pot suferi Ungurii, pentru cuvânt, că ei sunt „incarnațiunea naționalismului“ și „se conduc de ura sufocantă a demonului național“, așa, că „s'au pus chiar în serviciul reacțiunii numai pentru a li-se acorda niște mizerabile fărâmițuri naționale“...

Două griji îi preocupă deci pe patrioți, ș'anume: grija privitoare la reînnoirea tranșacțiunii și în al doilea rând grija că ce va deveni monarchia dacă cei conduși de „ura sufocantă a demonului național“ — Cehii — o să ajungă la putere?... S'ar putea ca vântul de peste Leitha să se abată și pe aici!.. D'aceea Ungurii se pun acum pe un teren „moral“: ocarăsc pe tinerii cehi că de ce au devenit „oportuniști“, îi acuză, ca sunt „trădători“ principiilor lor „radicale“... Par'că radicalii sunt datorii ca vecinic să se dea cu capul de zid, vecinic în lupta stearpă și nici odată să

nu caute a realiza câte un punct măcar din programul lor politic!

Pentru o nimica toată de introducere în oficii a limbei cehe, radicalii cehi eata, negociază cu guvernul, ei cari accentuau nu de mult dreptul public boem! Asta nu se cuvine, spun „patrioții“...

Că tocmai ei s'au gasit să dea lecții, ei cari nu numai că nu acordă „o nimica toată“, dar' cer și desființarea legilor cari ne-ar garanta câte „o nimica toată“, este desigur un lucru dacă nu comic, apoi desigur trist. Presa maghiară cel puțin atâta rușine ar trebui să aibă, încât să nu facă morală în chestii asupra căror Ungurii sunt de mult osândiți.

Fie că le place, fie că pe Unguri îi esasperează mersul crizei austriace, fapte că dincolo de Leitha lucrurile se schimbă cu desevîrsire. „Fremdenblatt“, care nu de mult găsea că fără elementele liberale monarchia se destramă, în numărul seu dela 3 Aprilie scrie că „majoritatea se va putea forma și fără a lua în considerație părerile liberale, ba chiar și în contra acestora“. Ear' „Reichswehr“, foile de asemeni aproape de cercurile conducătoare, scrie că „dacă partidul popular catolic ține să facă parte din majoritate, elementele germane liberale vor trebui eliminate dintr'ensul“.

Liberalii, cari atâția ani au dus rol preponderant în cărmuirea Austriei, au căzut deci cu desevîrsire. Peste Leitha Ungurii nu vor mai avea așa dar' nici un partid care să-i ajute.

Pentru noi, naționalitățile, acesta este momentul cel mai important din întreaga criză. Fără prieteni în Europa, fără nici un sprijin real al vre'unui partid de guvern din Austria, hotărît că poziția guvernăntilor nostri slăbește. Basa morală cel puțin, este elatinată.

E momentul, ca să intrăm și noi într'o acțiune bine cumpanită. Și dacă în Austria puterea ajunge în mâinile celor ce au luptat în numele creștinismului și al naționalismului, este un motiv mai mult ca creștinii și naționalitățile de aici să opună și ele o rezistență mai bărbătească „liberalilor“ maghiari, cari dacă vor putea să supraviețuiască fraților lor de peste Leitha, va fi nu pentru-că ar fi mai puțin falși, ci numai pentru-că prea li-se îngăduie toate mișeliile.

Monarchul nostru în Rusia. În 15/27 Aprilie a. c. M. Sa Monarchul nostru cu suita Sa va sosi la Petersburg. La sosire va fi primit de Țarul, de toți marii principii rusești, de ambasadorul austro-ungar, principele Lichtenstein, de întregul personal al ambasadei și al consulatului de acolo. În

trarea în capitala Rusiei se va face cu multă paradă peste prospectul Newski până în palatul de iarnă, unde monarchul nostru va fi încuartirat. După sosire, M. Sa va face o vizită țarevnei văduve Maria Feodorovna în palatul Anicicov, ear' în palatul de iarnă va saluta pe Țarul și pe ținera țarevna.

Va urma apoi un dejun de gală la pecheea domnitoare a Rusiei, după care Monarchul nostru va visita pe marii principii și pe marile principese. În aceeași zi seara va fi prânz de gală în palatul de iarnă, ear' în 16/28 Aprilie va fi o revistă pe câmpul Marte asupra trupelor de gardă.

După această revistă, Țarul și țarevna vor dejuna împreună cu înaltul lor oaspe și cu familia împărătească la palatul principelui Oldenburg, ear' după-ameazi M. Sa împăratul Francisc Iosif va primi pe conducătorii deputațiunilor diplomatice din străinătate.

A treia zi ambii monarchi vor petrece-o împreună singuri și în cerc restrîns.

Ministrul Fejérvary la Impăratul. Ministrul unguresc de honvezi, baronul Fejérvary, a fost primit Sămbătă în audiență la M. Sa Monarchul. Se scrie, că cu acest prilegiu numitul ministru a raportat Maiestății Sale, între altele, și în cauza legii penale militare.

Agitatori la audiență. Sub acest titlu ziarele maghiare publică din Viena știrea, că „agitatorii“ din Seraievo și Sola, care deja de mai multă vreme au căutat să fie primiți în audiență, având a se plânge în contra stărilor de lucruri din Bosnia, vor fi admiși la audiență în ziua de 13 Aprilie.

Va să zică în Austria până și Bosniacii sunt mai considerați de cum în consideră guvernul unguresc pe noi, contra căror a ridicat cele ma' mari piedici pentru a fi primiți de M. Sa Monarchul.

Și totuși Austria este sub regim „reacționar“, ear în Ungaria e „liberalismul“ cel mai larg!

Alegerile în Croația. În Croația lupta electorală în vederea alegerilor pentru Dieta din Agram s'a pornit cu toată puterea. Foile ungurești scriu cu mult necaz, că opoziția dușmană partidului național, cu simpatii pentru Unguri, a pornit în luptă cu devisa: „Jos străinii“, — ear' sub străini înțelege în primul loc pe Unguri ear' în al doilea pe Jidovi!

Antipatia contra Ungurilor, scrie un corespondent al ziarului „Budapesti Hirlap“, este atât de mare, încât dacă cineva ar îndrăzni să vorbească mai tare ungurește pe corso, poate fi sigur că va fi huiduit.

Îndeosebi sunt porniți contra Ungurilor tinerii universitari.

Dar' atunci unde mai au Ungurii și Ovreei prieteni, dacă ei sunt huiduiți la Agram în același chip ca la Viena?

Papa și „liturgia maghiară“. După-cum vestește o foaie clericală maghiară, în cișineea curiei papale în cauza „liturgiiei maghiare“, a sosit deja și în curând va fi comunicată respectivelor autorități bisericesti. După această știre, sfântul scaun ar fi dispus ca: „nihil innovetur“, adică să rămână toate în forma lor de până acum, și că în ceea-ce privește limba liturgică maghiară, bisericile din Ungaria au să se abțină dela ori-și-ce inovațiuni.

Inregistrând această știre, — șovinistul „Magyar Hirlap“ zice: „Se așteaptă încă

confirmarea acestei știri, dar' dacă de facto așa este, — atunci nevoi grave se vor produce în urma ei în țeară“.

De ale lui Jeszenszky. Într'un articol intitulat „Popovici Aurel redivivus“, „Bud. Hirlap“ (4 Aprilie) după-ce face istoricul celor petrecute cu prilegiul adunării generale a Asociațiunii, și după-ce spune că noi așteptăm din București planul cum să ne organizăm eară pentru luptă, — scrie:

„Negociările între București și Sibiu se fac prin intermediul lui Iuliu Coroian, care sub pretext că are un proces mare în București, poate sta timp mai îndelungat acolo fără mare ostentațiune. Oamenii „băncii „Economul“ din Cluj între cari Coroian are rol de frunte, au legat mari speranțe de călătoria la București și în cercurile mai intime nici nu s'au sfîit să facă alusiune la o acțiune viitoare mult mai puternică decât a Memorandului.“

„Coroian a sosit zilele aceste din București, dar' așa se vede, nu cu ceva rezultat strălucit.“

„Cel puțin în cercurile amicilor așa se vorbește, că deocamdată la București nici o acțiune mai mare nu este dorită și anume de aceea pentru-că dintre conducătorii actuali toți sunt atât de compromiși, încât dela o acțiune pornită de dînsii nu se poate spera absolut nici un rezultat. Trebuie să se mai aștepte un an până ce se va putea întoarce acasă Aurel Popovici, osânditul în procesul Repliei.“

„Cel puțin Tache Ionescu, Filipescu și Grădișteanu, cari țin în mână firele chestiunii naționale așa s'au pronunțat, că fără Aurel C. Popovici ei nu încep nimic, pentru-că amicii lui Coroian au compromis „causa atât de mult, în cât numai prin popularitatea și talentul politic al lui Popovici se mai poate scăpa ceva.“

Cetitorii nostri vor ști să aleagă ce e de crezut și ce este neadevăr în scrisesele foi ungurești. Mai presus de toate este însă clară intenția: vrea să ne prezinte ca și când noi din România am aștepta îndreptarea situațiunii noastre și înafară de dl Coroian nu s'ar găsi aici, acasă, nici un alt bărbat care să pună umărul și să ajute înainte carul înglodat.

Mai interesant este însă următorul pasagi, scris de sigur de marele Jeszenszky:

„Cercurile bucureștene se înșală însă foarte mult, dacă cred că pentru Aurel Popovici o să intre în vigoare, peste un an, prescripția. Codul penal glăsuiește anume: „Prescripția se suspendă prin o decizie ori dispoziție luată în contra delicventului ori a părtașului la comiterea delicțului. După a noastră știre, procuratura din Cluj în februarie an a luat cuvenitele măsuri în contra lui Aurel C. Popovici și astfel pentru dînsul prescripția nu poate începe la 1898“.

Cu alte cuvinte: fiind-că Popovici nu se mai poate întoarce acasă, ear' dl Coroian nu mai poate ajuta nimic, cauza română este pierdută... Socotim însă că nici celui mai slab Român nu i-se va putea sugera acest gând, pe care presa maghiară cu forța vrea să-l încetățenească printre noi.

Răsboiul este iminent. Ziarele din Berlin se comunică cu data de 4 Aprilie n. știrea, că în cercurile conducătoare din Petersburg se crede că răsboiul nu se mai poate încongiura. — Văduva țarină s'a dus la Co

penhaga pentru-ca împreună cu regele Cristian să influențeze asupra regelui George, care *dela Rusia nu poate să spera nici un ajutor.*

Din Dieta maghiară.

(Casa magnaților.)

— Sedința dela 2 Aprilie. —

O sedință scurtă au avut de astădată magnații țării în care s'au desbătut și s'au primit unele proiecte venite din camera deputaților.

A urmat apoi și aici alegerea comisiei pentru pertractarea *cnotei*. S'au ales următorii magnați: *Szemrecsányi* Pál, episcop, *Lukács* Antal, *Pallavicini* Ede, marc graf, contele *Dessauffy* Aurel și *Gajzágó* Salamon.

Dintre isprăvile ședinței amintim în special, că comisiunea de imunitate a suspendat dreptul de imunitate al magnaților contele *Nádasy* Ferencz și contele *Majláth* Gusztáv.

Causele acestei dispozițiuni sânt: contele *Nádasy* împuscase pe forestierul seu la o vânătoare, ear' contele *Majláth*, episcopul titular rom.-cat. din Alba-Iulia este învinuit pentru botezarea în rit catolic a mai multor copii de lege reformată.

Sedința proxima a casei magnaților se va ținea în 8 Aprilie n., când se va discuta asupra proiectului de lege a bugetului pentru anul curent, și asupra mai multor proiecte de lege despre concesiuni pentru mai multe căi ferate vicinale.

O pagină de istorie.

Napoleon I și contesa Walenska.

Dintre aventurile de dragoste ale lui Napoleon, cea mai interesantă și cea mai puțin cunoscută, e relația ce l'a legat de contesa polonă Walenska.

D-na Potocka scrie despre aceste relații episoade foarte interesante în memoriile ei, apărute nu demult.

În realitate Napoleon nici n'a avut adevărate relații de dragoste. Nu trebuie să așteptăm dela ori-ce amoretat fantasilor de trubadur, tot așa nu putem da însă numele sfânt de „dragoste” la ori-ce aventuri.

Napoleon declara totdeauna în mod cinic, că n'are vreme să facă curte. Ar fi fost o mare rușine pentru sexul frumos, dacă

nici o femeie n'ar fi putut să înfrângă această încăpăținare urtă.

La nici un cas însă nu soțiile lui au fost acelea, cari i-au înfrânt-o. Când a luat în căsătorie pe Josefina Beauharnais, era om neînsemnat încă și dispunea de mult timp liber. Ar fi o greșală ca din purtarea lui lașe de atunci, să tragem concludie asupra individualității lui despote de împărat. Să privim mai bine, cum se poartă după-ce-și depărta pe soția amintită și ridică la rangul de împărăteasă pe principesa de coroană austriacă.

E lucru știut că nici acesteia nu i-a făcut curte înainte de a o cere în căsătorie; nu este însă el singurul cap încoronat, care a făcut căsătorie convențională. Napoleon se poate caracteriza mai bine după prima întâlnire cu mireasa lui, pe care a tratat-o îndată cu bruscheță, dar cu toate acestea a doua zi a urmat cununia cu cel mai mare lues.

Pe acest bărbat a fost în stare să-l seducă contesa Walenska, căreia cei mai mulți scriitori nu i-au dat mare importanță.

După cartea contesei Potocka însă dragostea ei cu Napoleon e un episod mult mai important, de cum se credea la curtea din Paris. În fapt era vorba de o patimă serioasă în care a jucat rol și inima împăratului.

Frederic Masson, în cartea lui intitulată „Napoleon și femeile”, după care se orientează și contesa Potocka, o descrie altfel. După el, Napoleon era îndrăgostit la nebunie de contesa Walenska și multă vreme fără speranță. Îi face declarații ca și trubadourii cari își cântau dragostea cu mandolina în mână. După un bal, scria ființei adorată:

„Numai pe d-ta te-am văzut, numai pe d-ta te-am admirat, numai pe d-ta te-am dorit! D-ta îmi răpești liniștea! Dă-i puțină bucurie, puțină fericire, sermamei mele inimii, care se consumă în dragoste și dor!” La început toate acestea sunt zadarnice. Contesa Walenska, ca ori-ce femeie polonă, îl admira pe Napoleon, nu voia însă să-i arate dragoste. Darurile scumpe ce i-le trimetea, ea le respingea cu dispreț. Era ș'un colorit comic în surprinderea, cu care Polonii priviau rezerva ei plină de virtute. Soarta țerei depinde dela o sărutare a ei, și virtuoașă femeie nu se îndura să-l împărtășească pe îndumnezeitul Napoleon cu acest favor? Îi citară pe Estela din biblie, care din dragoste față de națiune a dat ascultare lui Ahasverus, și în fine mai mulți bărbați distinși subscriseră o adresă pentru binele țerei, care e în pericol și o trimiseră contesei.

Intre acestea împăratul trimetea mereu scrisori de dragoste: „Ah, contesă, țara d-tale îmi va fi mai scumpă, dacă te vei îndura de mine!”

Și pentru-ca tragedia femeii să fie complectă, se amestecă la mijloc și bărbatul ei, care nu presupunea ce se petrece. Nu'ntelegea nimic din toate, vedea numai, că femeia lui, în parte e sərbătorită de întreaga societate, ear în parte i-se fac reproșuri. Și într'un moment nefericit, îi vorbi și soțul în sensul acesta.

Vorba lui a fost hotăritoare. Contesa Walenska căzu, nu era însă vina ei, dacă mai târziu cu toate acestea Polonia n'a știut să se ridice.

De aici se vede, ce influență durabilă a avut contesa Walenska asupra lui Napoleon. A trebuit să joace rol sentimente mai profunde, căci multă vreme nu se despărți de aleasa inimii lui. El, pe care nu l' obliga la nimic cuvântul dat, față de contesa Walenska a păstrat credința. I-a dat drepturi de soție, așa că în Varșovia o numiau, „soția polonă” a împăratului: E fapt și aceea, că contesa Walenska până în sfârșit a refuzat ori-ce daruri și favoruri; singurul lucru pe care-l cerea dela Napoleon era: *eliberarea Poloniei*.

Dar în tot timpul, cât ea își păzia demnitatea de femeie, Napoleon nici în extasul său de dragoste nu perdea din vedere scopurile sale politice. Voia să tragă folos și din dragoste. Voia să cunoască relațiile sociale din oraș și voia să fie orientat prin iubita sa. Contesa Walenska nici nu presupunea, că în realitate ea e adevărată legătură între națiunea sa și Napoleon.

Contesa Potocka la începutul memoirelor ei nu amintește în mod tocmai simpatic de contesa Walenska, mai târziu însă se încălzește și e mai dreaptă față de ea. Contesa Ana era sub influența fleacurilor dela curte. Lupta dintre virtutea femeiească și iubirea de națiune, n'o impresionează. Într'un loc scrie chiar ironic despre ea. În vanitatea sa de femeie nu vrea să-i conceadă nici perfecția exteriorului. În descrierea persoanei zice: „Ochii, gura și dinții, îi sunt admirabili, zimbetul i-e așa de tineresc, privirea așa de duioasă și întreaga ei înfățișare așa de atrăgătoare, că aceste calități te fac să uiți neregularitatea liniilor feței ei.” — Ear conculul e sdrobotor: „Exterior frumos, lipsă de spirit!” Acest concul însă e cât se poate de nedrept. Contesa Walenska nu poseda spiritul rafinat al damelor de curte, nu se poate micșora însă valoarea ei sufletească. Înfățișarea ei simpatică denotă mă-

rime de suflet. Și contesa Potocka e nevoită să recunoască, că n'a devenit o metraissă comună și n'a primit cadouri nici odată. S'a jertfit, dar nu s'a vândut. Și jertfirea i-a premers o mare luptă, ceea ce nu dovedește un caracter comun, mai ales în secolul acela. Relațiile ei cu Napoleon nu sunt de loc episodul unui suflet comun.

Pe de altă parte aceste relații îl pun și pe Napoleon într'o lumină mai bună.

Vedem pe bărbatul de inimă în locul eroului de lupte. Amoresatul întuneca pe împărat.

Era torturat chiar și de slăbiciunea îndrăgostiților de gelosie.

Îndată ce vre-un oficer francez cuteza să se apropie de frumoasa contesă, era transferat.

Napoleon atât de mult își iubia amanta, că voia să fie mereu lângă el. O ducea cu el în tabăra din Ostrod și Finkenstein. Frumoasa contesă sosia în tabără noaptea pe negură și întunerec, într'un cupeu somptuos, adevărat împărătesc.

Doi ani au durat aceste relații. Contesa polonă a fost și în Schönbrunn lângă împăratul; aici însă s'a întors roata.

Aceea-ce întărește căsătoria legală, a rupt relațiile de dragoste: contesa deveni mamă.

În anul, când împăratul se căsătorie pentru a doua oară, s'a născut micul Walenski.

Dela nașterea copilului contesa se întâlnea rar cu Napoleon. Trăia mai mult în Paris, ear' după căderea împăratului se retrase și ea la castelul Malmaison.

Iosefine de Beauharnais și ea, cele două femei cari într'adevăr au iubit pe marele împărat, își plâneau împreună fericirea dispărută.

Contesa îl mai văzu odată pe împăratul când îl cercetă în insula Elba.

Numai după căderea dela Waterloo, când eroul învins era expulsat din țară pentru totdeauna, se simți liberă și se măriță după contele d'Ormans. Muri la 1818, înainte lui Napoleon.

Fiul ei, contele Walenski, sub a doua împărăție jucă un rol important.

La 1862 a devenit presedintele corpului legislativ; e de notat, că avea aceeași față clasică și frumoasă, ca tatăl seu Napoleon.

Despre spiritism.

(Victor du Bled. — „Le monde moderne” Martie, 1897)

Ce este spiritismul? Dacă aș îndrăzni să fac deocamdată o definițiune generală aș răspunde:

Spiritismul, șicșăria, magia, alchimia, astrologia, cabalistica, teosofia, farmecele, vrăjile, blăstemele, descantecele și toate celelalte, înseamnă unul și același lucru, sau toate aceste porniri derivă dintr'o singură cauză. — Aceste doctrine și toți credincioșii lor, au aceeași basă de dezvoltare: o boală sau cel puțin o tulburare sufletească și trupească, curiositate nemărginită în închipuire și depravațiune de iubire către Dumnezeu. Neapărat că ar fi o cutezare prea mare, a nega tot ce este supranatural, a te face potrivit tuturor pornirilor mistice, care adeseori descoper adevăruri sublime; însă astrologia, magia și spiritismul sânt pentru religioși, ceea-ce este neghina pentru graiu, sau ceea-ce este edera pentru zid, și vâscul pentru stejar. Au și ele poesia lor tristă și ntrăgătoare, însă trebuie ferite unele de altele, pentru-ca să nu devie stricăcioase.

Și totuși spiritismul a existat decând e lumea; n'aș vrea să mă folosesc față de subiectul acesta de cuvintele filosofului sceptic: „Sânt mai mulți proști decât oameni cuminți.” Însă această religiozitate, sub

numiri diverse s'a încuibat în unii creeri omenești în toate timpurile, în toate cliemele și sub toate latitudinile; ea a recrutat proseliți din toate clasele societății, printre popor și printre puternici, dintre ignoranți și dintre înțelepți, dintre femei și între doctori.

Ea își are dogmele, ritele, eresurile proprii; își are oamenii ei mari: Paracelse, Cornelius, Agrippa, în veacul al XVI Swe- denburg, Saint Martin, în veacul al XVIII; William Crookes, și Rival la al XIX secol cunoscut sub numele Allan Kardec, care încerca pe la 1848 să formeze un cod mistic cu formule precise.

Spiritistii numără în America mai mult de trei milioane de suflete, unii afirmă chiar că numărul acestor adepți s'ar urca la opt milioane.

Ei susțin, că spiritismul ar fi precedat psihologia experimentală, tocmai cum astrologia și chimia fuseră precedentele astronomiei și chemiei.

De ce n'ar avea fiecare locuitor de pe pământ și în lumea cealaltă spiritul seu? De ce n'ar avea unele ființe dorul de a vorbi cu cei defuncți din lumea cealaltă sau cu spiritele celor ce sânt încă în viață. Cum s'ar explica casurile atât de numărătoare de telepatie, adică aparițiunea unei persoane la altă persoană, care se află la mare distanță, decât prin spiritele interme-

diare între Dumnezeu și oameni cari locuesc în aer sau în planete?

Swedenborg, sceptic, filosof, naturalist până la vârsta de 58 de ani, avu deodată visiuni și revelațiuni, cari se continuară în decurs de 27 de ani.

El se considera ca un organ de comunicațiune, între spirite și corpuri și susținea, că aceste comunicațiuni erau un dar dela Dumnezeu.

Herder însă combate pe Swedenborg și toată doctrina spiritistă în următorul mod:

Misterele pe care Swedenborg crede să le descopere în lumea spiritelor, sânt întipărite în spiritul și inima fiecăruia din noi. — Eată ce se petrece în noi.

Chiar din copilăria noastră, cugetările se formează în imagini. Imaginațiunea este facultatea specială a acestor operațiuni, fără de care inteligența nu poate lucra. Facultatea de a prefaca cugetările noastre în imagini, o posedem nu numai față de noi înșine, dar și față de alții. Tot pe aceeași basă se esplică arta poezilor, pictorilor, muzicanților și a oratorilor. Este de ajuns ca să ne putem esplica, toată împărăția de spirite și de Ingerii cu care comunică Swedenborg. Și oare cum vorbește artistul acesta cu Ingerii sei? Astfel cum vorbești cu cugetările tale proprii: *ingerii și spiritele sânt creațiunile sale proprii.*

Vom da cu toate acestea o definițiune mai precisă despre spiritism, resumând teoria

lui Allan Kardec. El susține, că spiritismul este știința despre tot ce atinge cunoștința sufletelor sau spiritelor și lumea invisibilă; stă în atingere cu toate branșele filosofiei: metafizică, psihologie, morală. Înainte de a fi fost inventat microscopul, nu se bănuia existența atâtor creaturi minuscule, de ce n'ar exista în spațiul ființe, pe cari simțurile noastre nu le pot cunoaște? Să ne aducem aminte prin câte erori a trecut știința. Cristof Columb, Galilei tratați de nebuni și eretici, invențiunea lui Fulton respinsă de institutul lui Napoleon I. Spiritismul nu este o religie, ci o știință întemeiată pe existența unei lumi invisibile, compusă din ființe, cari nu sânt decât sufletele celor ce au trăit pe pământ sau pe alte globuri. Aceste ființe au o învlițoare *perisprit*, un fel de corp semi-material, vaporos și diafan, care într'unele cazuri, prin oare-care soiuri de condensațiune sau dispozițiune moleculară, are proprietatea să devie vizibil și chiar pipăibil. Această coajă există și în timpul cât corpul este în viață, și la moarte sufletul nu se desbracă, decât de trupul greoiu și rămâne cu coaja ușoară, tocmai cum ne desbrăcăm de o haină mai groasă și rămănem cu alta subțire de deasub. *Perispritul* servește de legătură, de intermediar între suflet și corp. Tot asemenea spiritele se transportă ori-unde, iuți ca și cugetările și răsbesc prin ori-ce substanță fără piedică; sânt cu noi, alături, observându-ne neîncetat, constituind una din puterile na-

Lucruri triste.

Lucruri triste relevează raportul cetit de părintele protopresbiter I. Papiu în sinodul protopopesc al tractului Sibiu, raport ce îl aflăm publicat în numărul de Sâmbătă al organului bisericesc din arhidieceasă: „Activitatea organelor bisericești în cadrul contemplat de statutul organic, zice raportul, în prezent se presintă într-o icoană foarte palidă”, cauza: *indiferențismul celor chemați* de o parte, ear' de alta lipsa de mijloace materiale. Intre altele fondul protopresbiterial decrește în urma săcării isvorului de venit din *licențele de cununii*. Numărul esibitelor s'a redus cu 100. Numărul familiilor (7005) s'a redus cu 27. Numărul celor ce știu cetii și scrie (15.276) s'a redus și el cu 6323 (cauzele acestui lucru supra-natural de exemplu: morți, emigrații etc. se *relac.* N. R.); de asemenea s'au redus și căsătoriile (164) cu 18, ba ce e mai trist pentru viitorul bisericești și națiunii noastre, în primul protopresbiterat al arhidiecesei, s'au întâmplat deja în 1896 două *casuri de căsătorie civilă*, adică fără *hincoventare bisericească* (în comuna Bungard și Rășinariu). Decreștere la nașterile legiuite (865) de 191, ear' o creștere de 9 la cele nelegiuite (77). Casurile de moarte (733) arată un sporiu de 36 și cele de moarte silnică (24) de 2; tot asemenea s'a sporit numărul conviețuirilor ilegale (128) cu 22. Comuna Ruși și Slămnice, n'au putut urca salariul învățătoresc la minimumul satorit de lege. Numărul obligațiilor la școală (3461) arată o decreștere de 51; numărul frecvențanților școlii cotidiene o decreștere de 87; n'au frecventat-o 640 un plus de 35). Față de aceste date nelumcurătoare, ne permitem luxul a spera, că ele cea mai mare parte nu sânt basate pe lucruri adevărate, și ne mirăm numai, cum poate cineva să se joace astfel de-a sinodul protopopesc!

Deputatul Beleş — și judecata țeranului.

Cu privilegiul alegerilor de deputați la sinodul eparchial Arădan, în una din comunele cercului Radna (unde oficios și dl Beleş e candidat) preotul, deschizând sinodul aduce la cunoștință numele candidaților. Când spune că e candidat și Beleş, un țeran fruntaș pășaste în fața preotului și-i zice:

„Bine, d-le părinte, dar nu știi d-ta că noi poporul și d-voastră preoții ne-am strîns tării; toate manifestațiunile lor au ca rezultat dovada irevocabilă a existenței su-fletești, a individualității sale după moarte, a vieții de veci; acestea sânt negațiunile doctrinelor materialiste nu numai prin argumente, dar' chiar prin fapte. De altminteri există la spirițiști o ierarhie întreagă în lumea spiritelor: unele inteligente și bune, altele vrăjmașe și proaste. Dacă doriți să aflați și mai multe, cetiți opurile lui Allan Kardec: „*Le livre des esprits*”, „*Le livre des Mediums*”. După ei cele mai multe minuni ar fi produsul lumii invisible și astfel ar intra în domeniul natural.

Comunicațiunea între spirite și între muritorii de rând se face prin medii; inițiații, savanții acestei științe, preoții inspirați de această religie. Aceștia sânt de diferite categorii, și se impart între medii cu efecte fizice, cu comunicațiuni inteligente, cei-ce au vedeni, cei-ce vorbesc, sensitivi, desenatorii poligloși, poeții, muzicalii, scriitorii ș. a. Din toate mijloacele de înțelegere, scrisul este cel mai usitat fiind cel mai simplu, cel mai repede și cel mai comod mijloc. Mediile de efecte fizice sânt începătorii; aceștia descoper voiața spiritelor prin fenomene materiale, lovituri, masa vorbitoare și prin multe mijloace convenționale ajunge chiar să obție răspunsuri de *da* sau *ba*, sau formează răspunsuri în cuvinte după un alfabet. (Va urma.)

toți din toate părțile la Arad pe piața dela biserica română și acolo am protestat înaintea lui D-zeu și a lumii, că nu primim legile bisericești — civile?...

Episcopii nostri asemenea au protestat toți și dl Beleş ca fiu al bisericii totuși a votat *acele legi*?...

Preotul: „Acele legi se votau și fără Beleş — o rëndunea nu face primăvară!”

Țeranul: „Așa-i. Asta o știm și noi. Și asupra casei mele pot veni o sută de dușmani să 'mi-o dărtime. Eu cu familia mă retrag la o parte și protestez. Dușmanii nu mă ascultă ci se apucă să 'mi dărtime casa. Mă doare și nu mă doare, că știu ce vrea dușmanul. *Mă doare însă până 'n adâncul sufletului, când văd că și din rëndul familiei mele se smulge un copil și merge să tragă de un corn de casă. O dărtau dușmanii și fără pruncul meu. Așa se votau și legile — fără Beleş; e vorba însă că a prins și el d'un corn*”.

Comentarii la această înțeleaptă pildă țerănească socotim că nu mai trebuie să facem.

NOUȚĂȚI

Arad, 4 Aprilie st. n. 1897.

Alegerile sinodale din eparchia Aradului. Ieri s'au despoiat scrutiniile alegerilor pentru sinod, săvârșite Dumineca trecută. Din câte am aflat până acum, în cercul *Aradului* majoritatea au intrunit-o d-nii *Romul Ciorgariu* și *V. Pașubă*; în cercul *Radnei* d-nii *Sava Raicu* și *I. Beleş*, (secretarul con-tistorial, dl I. Lengher a rămas în minoritate); în cercul *Șiriei* d-nii *Aurel Suciu* și *St. Antonescu*.

— În cercul *Butenilor* au reușit d-nii *N. Mladin*, pretor și *Dr. T. Popescu*, avocat în Arad (dl D. Bonts, notarul public, a căzut).

— În cercul electoral al *VL. Buziaș*, die-cesa Caransebeșului deputați mireni pentru sinodul eparchial al Caransebeșului sânt aleși d-nii *Georgiu Ioanovici*, propr. mare în Duleu și *Ioan Marcu*, învățător și asesor consistorial în Bocșa-montană.

— În cercul electoral al *Bocșei-montane* diecesa Caransebeșului s'au ales de deputați: dinstinsul anteluptator domnul *Coriolan Bredicean*, avocat din Lugoj cu totalitatea voturilor și dl arhitect *Adrian Diaconu*, cu mare majoritate de voturi. Insuflețirea poporului — ni-se scrie — a fost foarte mare la această alegere, și deosebit au excelat ambele orașe Bocșa-montană și Dognocșa în devotament pentru candidații naționali.

Consacrarea și instalarea noului episcop al Lugojului. Vicarul capitular al Lugojului a adresat clerului gr. cat. din diecesă o circulară, în care vestește că consacrația noului episcop *Dr. Demetriu Radu* se va în-deplin în Blaș, în Dumineca Tomei (20 Aprilie st. v.), ear' instalarea se va face în 27 Aprilie st. v. în Lugoj. Din acest incident, toți protopopii și asesorii consistoriali să se prezente atât la actul intronizării, cât și la consistoriul plenar, ce se va ținea a doua zi după instalare.

Transferare. Preotul militar din Buda-pesta Paul Boldea, în urma dispozițiunii mai înalte, e transferat la Viena, în locul emeritului protopop militar Sava Popovici.

Această transferare, deși Românii din Buda-pesta cu cel mai adânc regret se despăr-țesc de rev. dl Paul Boldea, t-tuși a produs o bucurie generală în colonia română din loc, pentru-că toți se bucură de bine-meritata avansare a susnumitului preot, care, deși numai de 8½ ani este membrul acestei colonii, în acest timp relativ scurt, ca preot, cu adevărată chemare preotească, prin o purtare de model, a arătat prin faptă, cum are să fie un adevărat preot, în cel mai nobil înțeles al cuvântului. Inzestrat cu frumoase calități, fiind susceptibil pentru tot ce e nobil și frumos; ne-am îndatinat a ve-dea pe părintele Boldea sprijinind cu fapta

și cu cuvântul toate interesele poporului nostru. — Nu este de lipsă a-i enumera meritele sale față cu Românii din capitală, fiind aceste notorie cunoscute chiar și de străini.

Corpul profesorilor școlii de cadeți, în semn de recunoștință pentru meritele pă-rintelui Boldea a arangiat în 25 Martie un banchet în onoarea lui.

Monumentul decedatului Al. Lahovary. Fruntașii partidului conservator din Româ-nia au lansat în țeară liste de colectare pentru ridicarea unui monument decedatului bărbat de stat Al. Lahovary în București.

O nouă bancă românească. Primim din Măreurea (comit. Sibiu), următoarele: Azi, în 31 Martie n. c., s'a ținut aici adunarea generală constituantă a „*Căsei de păstrare în Măreurea*” sub presiunea dlui protopres-biter Ioan Droc. Fundatorii aproape toți și mulți acționari prezenți. Părintele Droc, prin o cuvântare potrivită, arătând scopul urmărit de fondatori și accentuând cu deo-sebită satisfacțiune, că s'au subscris deja acțiuni până la suma de 32 mii fl., — la orele 10 din zi declară adunarea generală de deschisă. S'a cetit raportul fundatori-lor, ce s'a luat la cunoștință. Adunarea, după cetirea și acceptarea statutelor, a ales direcția astfel: president I. Droc, pro-topresbiter; vice-president: Ioan Macelariu, proprietar; director executiv Aurel P. Bar-cianu, proprietar în Orăștie; secretar-com-ptabil Ioan Nicoară, inv.; cassar Daniil Stroia, proprietar, ambii din Măreurea. Intre membrii din direcție s'a ales: prof. semi-narial Dem. Comșa, din Sibiu, D. Vulc, proprietar în Săliște; Ilie Măcelariu, pro-prietar în Gurarului; Dumitru Pamfiloiu, paroch în Jina etc., ear' în comitetul de supraveghiere: Costantin Herța, comptabil în Săliște; Ilie Dobrota, comptabil la „Mielu” din Poiana; Demetriu Munthiu, notar în Reșiu etc.

Cas de moarte. Din părțile Bistriței ni-se anunță trecerea la cele eterne a tinerului paroch Ioan *Orban* din Borgo Suseni, întâmp-lată în 27 Martie n. c. în vârstă de abia 37 ani. Fie-i țărna ușoară.

Să fim cu ochii 'n patru. Aproape toate foile maghiare scriu articoli de preamărire la adresa „Reuniunii agronomice transil-vane”, al cărei sediu este Clujul. Această reuniune a hotărât adică, să înființeze în Cluj bancă (cassă) centrală de credit, ear' cu ajutorul acesteia să înființeze prin co-munele din Transilvania casse rurale (să-țești) de credit. Scopul urmărit este cel ce preocupă pe guvernânții nostri: maghiari-sarea pe toate terenele! Deci să fim cu ochii 'n patru până nu e prea târziu.

Registrul criminalilor. „Creșterea ne-corăspunzătoare, ireligiozitatea și viața imorală”, scrie o foaie patriotică, își pro-duce roadele sale. Tocmai ne pică a mână un conspect al criminalilor din 1895, din care reese, că singur în acest an au ajuns înaintea justiției 81.233 criminali, dintre cari 19 au fost judecați la moarte”. Pentru-ce nu spune patriotica foaie cetitori-lor sei și mijloacele de sanare a acestor rele, ce bântue mai ales societatea maghiară?

Exploratorul conte E. Zichy, care ne-a sa-tisfăcut cu cele aflate în cele două ex-cursii de prin Asia cu privire la patria ori-ginală a ungarilor, s'a decis a întreprinde o nouă excursie în Asia și anume prin Si-beria și China.

Ministrul patriotic, Perzel Dezső cel de interne, a dat ordin tuturor autorităților orășenești și comitatense, ca pe viitor să procure pentru oficii toate recuisitele de cancelarie numai dela producători maghiari și anume numai de cele eșite din fabrici ungurești. Sărace ministere, d'apoi tu nu știi, că în patria noastră fericită, producții nu sânt Maghiari, ci Ovrei à la Schwarz —

Fekete etc., și ce e mai rău, în fabricile patriotice nu se produc recuisitele cele mai neapărate pentru cancelarii.

Dispoziție testamentară originală. O femeie bătrână, bună prietenă a animalelor a reposat nu demult în Austria. La moartea bătrânei se aflau în posesiunea ei 5 câni, 10 mâțe și 20 paseri. La defacerea testa-mentului s'a aflat, că femeea a dispus, ca aceste amice de predilecție ale ei, să se împărtășească și după moartea ei de trac-tament uman!

Insertii și reclame,

Jambo. La dorința p. t. public ni-a suc-ces să câștigăm încă pentru câteva seri so-cietatea italiană „*Jambo*” sub conducerea lui *Luongo Francesco*, care se bucură de un bun renume și de complăcerea publică. Ast-fel societatea va concerta azi și în zilele următoare în *Restaurantul „Mileniu”* cu un program nou și variat.

Despre *mâncări și beuturi bune*, precum și despre *servirea punctuoasă și culantă este îngrijit cât se poate de bine.*

Ne rugăm de sprijinul onoratului public:

Braun și Schuch,
restaurateurl.

Învițare la abonament

Deschidem prin aceasta abonament pe al doilea trimestru la

„TRIBUNA POPORULUI”

Condițiunile de abonament, însemnate și în fruntea foii, sânt cele următoare:

În Monarchie:

Pe un an fl. 10.—
Pe ½ an „ 5.—
Pe ¼ an „ 2.50
Pe o lună „ 1.—

Pentru România și străinătate:

Pe un an franci 40.—

NUMERII DE DUMINECA

pot fi abonați deosebit, ca foaie pentru popor, cu 1 fl. 50 cr. pe an, având o întindere de 8 pagine: cele 4 pagine ale foii de zi, plus un adaus poporal de 4 pagine.

Domnii cari se abonează la foaia de zi cu 10 fl. pe an, nu au să mai plătească nimic pentru adausul po-poral dela numărul de Dumineca.

Administrația
„TRIBUNA POPORULUI”.

ULTIME ȘTIRI

Kopenhaga, 5 Aprilie.

În cercurile bine informate de aici se vorbește despre o înțelegere între Turcia și Grecia. Condițiunile ar fi următoarele: Creta va primi autonomie, ear' prințul George al Greciei va fi numit guvernator, Grecia ar plăti Turciei odată pen-tru tot-d'a-una 30—40 milioane franci; Grecia își retrage trupele din Creta, insurgenții vor depune armele, ear' gu-vernul cretan va rescumpăra moșiile mohamedanilor, cari vor emigra.

Londra, 5 Aprilie.

După știrile ziarului „*Times*”, în Creta nu se va putea face pace, până ce marile puteri nu vor delega o singură putere, pe *Austro-Un-garia* de pildă, care să ocupe insula, și să inaugureze un regim centralist.

Redactor responsabil: Ioan Russu Ștrianu

Împrumuturi de bani pe amortisare

Bani ieftini pe împrumut fără ca capitalul să fie plătit deosebit

cu dobândă de 4⁰/₀, 4¹/₂⁰/₀ și 5⁰/₀

Pe proprietate de pământ și case se dă pe lângă intabulare. Se convertesc datorii mai vechi cu dobânde mai mari, bani gata se pot scoate iute și punctual.

Mijlocește cumpărarea și vânzarea de case și pământuri.

SZÜCS F. VILMOS

[22] 10--10

Ingatlan és földhitel kölcsön intézet
Széchényi utca 1 sz. Neumann palota átellenében.

Reverenzi odăjdii, praperi și requisite bisericesti

Prețurile cele mai ieftine

GARANTEAZĂ BUNA ȘI PROMPTA EXECUTARE

GEORGIU BOGDAN

CROITOR

[34] 3—

ARAD, strada Seminarului (Sina Nr. 1).

„VICTORIA“

INSTITUT DE CREDIT ȘI DE ECONOMII, SOCIETATE PE ACȚII.

Sediul: Arad, casa proprie, calea Arhiducele Iosif Nr. 2.

Întemeiată la 1887.

Capital de acții: fl. 300.000. Fond de rezervă fl. 100.000.

Depuneri fl. 1,000.000. Circulația anuală fl. 15,000.000.

Primește depuneri spre fructificare, după care solvește 5% interes fără privire la termenul de abdicere.

Dare de venit după interese încă o solvește institutul separat.

După starea cassei, depuneri până la fl. 1000 se restituiesc îndată la prezentarea libelului fără abdicere.

Depuneri se pot face și prin postă și se efectuează momentan după sosirea comandei.

36— [4]

Direcțiunea institutului.

O specialitate naturală neprețuibilă

este apa minerală alcalin-acidă bicarbonată

Isvorul „Matilda“ de Bodok

care după experiențele făcute la mai multe facultăți de medicină s'au dovedit ca o apă medicinală prea eficace și plăcută mai ales: la conturbări de mistuire, maladiile stomacului, a rinichilor, a beșicii udului și ale organelor respiratoare etc.

BORVIZ DE PRIMUL RANG

care prin limpezitatea sa rară și prin conținutul seu mare în acid carbonic natural de un gust prea plăcut, va îndeplini chiar și pretențiunile cele mai delicate, ca cum nici o altă apă minerală.

Deposit în Sighisoara și Alba-Iulia:

la domnul I. B. Misselbacher sen., Cluj: Szegesvary és társai
Deva: Balog Gyula, Orăștie: Németh János; în Brașov deposit propriu strada Caldărarilor nr. 68, și se poate comanda și de adreptul dela administrațiunea subsemnată.

Cu toată stima

Administrațiunea isvorului „MATILDA“:

30— [7]

Josef György,

(comit. Hâromszék). Bodok. (Transilvania).

SE ATRAGE ATENȚIUNEA D-LOR ARCHITECȚI ȘI PROPRIETARI DE CASE

Primesc spre executare: trotuare de asfalt, pardoseala subporților, bucătăriilor, pivnițelor și a gangurilor și ori ce lucrare de asfalt privitoare în această specialitate.

Ofer garanție.

PREȚURILE SUNT CELE MAI MODERATE

Prețurile curente le trimit gratuit.

Szirmai Antal,

locuitor în ARAD Forray utca

(în casele consistorului român).

(42) 2—10

Aduc la cunoștința p. t. publicului, că în

ATELIERUL MEU

din Piața Tököli nr. 8, se confecționează cele mai bune și solide ghete pentru domni și dame, precum: „Spiegel“ de vâcs, lac rusesc, lac american negru și galben, jevroix francez, chagrin de vițel negru și galben. Primesc comande care se execută prompt.

[11] 12--

Francisc Rognean,
pantofar în Arad.